

דעת הציבור על רמת השירות ותפקוד מערכת הבריאות

ב-2016 - שיטת הדגימה, כלי המחקר ואיסוף הנתונים

שולי ברמלי-גרינברג, תמר מדינה-הרטום ואלכסיי בלינסקי

במסמך זה מוצגים אוכלוסיית הסקר והמדגם, תוצאות עבודת השדה, ייצוגיות המדגם, פרופיל בעלי טלפון נייד בלבד וכלי המחקר בסקר 2016.

1.1 אוכלוסיית הסקר והמדגם

אוכלוסיית היעד כוללת את תושבי ישראל בני 22 ומעלה בעת הסקר.

הדגימה מבוצעת באמצעות חברת דגימה חיצונית (דטה-מדיה) בשתי קבוצות בלתי תלויות: 1. רשימות הטלפונים הקווים (נייח) הממוחשבות של "בזק" ו"הוט"; 2. רשימות הטלפונים הסלולריים (נייד) הרשומים על אנשים ללא בעלות על נייד¹. שיטה זו מאפשרת לנו לשפר את הייצוגיות של הסקר ולכלול בו גם קבוצות אוכלוסייה הנוטות להיות בעלות טלפון נייד בלבד.

על מנת להבטיח ייצוגיות של כל קבוצות האוכלוסייה במדינה, בוצע מדגם שכבתי-היררכי לפי מוצא: ערבים או יהודים ולפי בעלות על טלפון; לפחות טלפון נייד אחד או רק טלפון נייד.

גודל המדגם ברוטו נקבע, בין היתר, כדי שלכל שכבה במדגם נטו יהיה ייצוג מספק. יש לשים לב כי הדגימה היא אקראית וללא זיהוי הפרטים לפי הקופה בה הם חברים, מצבם הבריאותי או השימוש שלהם בשירותי הבריאות; מידע זה נאסף באמצעות שאלון המחקר. חברת הדגימה ביצעה את הדגימה על פי הקריטריונים של הדגימה השכבתית-היררכית שהוצגו לעיל. עבור כל פרט שנדגם קיבלנו את כל מספרי הטלפון המשויכים אליו, כולל כל מספרי הטלפון הנייחים והניידים, במידה והיו כאלו.

1.2 תוצאות עבודת שדה

בסקר 2016 בדומה לסקר 2014, שיעור ההיענות היה גבוה ועמד על 68%. המגמה בשנים האחרונות (בסקרים בכלל, ללא קשר לנושא הסקר) היא של ירידה באחוז הנכונות להענות לבקשה להתראיין – והדבר בא לידי ביטוי בעולם כולו, בכלל זה גם בישראל. למרות מגמה זו, מכון ברוקדייל הצליח לשמור על אחוז היענות גבוה, זאת לעומת רוב הסקרים הנערכים כיום.

¹ השנה פיתחנו שיטת דגימה ביחד עם ה-ICDC להכללת תושבים להם יש מספרי טלפון נייד בלבד. על פי נתונים על התפלגויות של אוכלוסיית בעלי טלפון נייד בלבד כמחצית מהם בני 21-34 ו-25% מהם בני 35-44. כמו כן, בקרב הערבים שיעור גבוה יותר (40%) של בעלי טלפון נייד בלבד לעומת השעור באוכלוסייה הכללית. שיטת דגימה זו נותנת ייצוג טוב יותר לקבוצות אלו לעומת הסבבים הקודמים של הסקר.

בסקר הנוכחי, ולבקשת משרד הבריאות, שאפנו להגיע למספר גדול יותר של מרואיינים נטו לעומת הסקר הקודם ואכן רואינו 2,513 מרואיינים (לעומת 1,540 ב- 2014). מספר גבוה זה של מרואיינים מאפשר לנו לבחון לעומק גם את חווייתם של תת- הקבוצות שעושה שימוש מוגבר או תכוף בשירותי הבריאות ולהשוות ממצאים אלו לממצאים בקרב האוכלוסייה הכללית. בנוסף, מספר מרואיינים זה איפשר להגיע לייצוגיות מספקת של מבוטחים מהקופות הקטנות וכן של ערבים.

בלוחות 1 ו-2 מפורט סיכום של תוצאות עבודת השדה בסקר 2016

לוח 1: סיכום תוצאות עבודת השדה - סקר 2016

מספר	
5,110	סך מספר נדגמים
3,702	סך הכל נדגמים השייכים לאוכלוסיית המחקר¹
2,513	סך הכל מרואיינים
68%	שיעור ההיענות
	סיבות לאי ראיין:
24%	סירוב
8%	קשיים ביצירת קשר (שפה, קושי מנטלי, בעיות רפואיות, איתור)

1 לא נכללו במדגם: צעירים מגיל 22, בתי עסק ומוסדות, תושבים זרים, מספרי פקס או מודם, כמו כן, לא נכללו במדגם מספרי טלפון שבהם קו הטלפון היה לא תקין או שלא היה מענה במשך חודשיים

לוח 2: סיכום תוצאות עבודת השדה על פי שכבות הדגימה - סקר 2016

מראיינים בפועל סה"כ N=2,513	מדגם סה"כ N=5,110		
17%	18%	ערבים	
8%	10%	בעלי לפחות טלפון נייח אחד	
9%	8%	בעלי טלפון נייד בלבד	
83%	82%	יהודים	
68%	67%	בעלי לפחות טלפון נייח אחד	
15%	16%	בעלי טלפון נייד בלבד	

פרופיל בעלי טלפון נייד בלבד והקשר בין בעלות על טלפון נייד לבין משתני המחקר מסוכמים להלן בפרק 1.4.

1.3 בדיקת ייצוגיות המדגם מול אוכלוסיית בני 22 ומעלה (לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי)

בדקנו את ייצוגיות המדגם לפי המשתנים: גיל, מין, קופה, אזור, ערבים / יהודים.

להלן תוצאות התפלגות המרואיינים להתפלגות אוכלוסיית בני 22 ומעלה. נתונים אלו הם ללא שקלול של המדגם לאוכלוסייה הכללית. מבדיקות הייצוגיות עולה כי יש הלימה כמעט מלאה בין התפלגות האוכלוסייה הכללית לבין התפלגות של אוכלוסיית המדגם במשתנים: קופה, מין, מחוז, ולאום.

1. קופת חולים

קופה	אוכלוסייה	מרואיינים
כללית	53%	51% (N=1,284)
מכבי	26%	27% (N=682)
מאוחדת	12%	12% (N=297)
לאומית	8%	10% (N=241)

2. מין

מין	אוכלוסייה	מרואיינים
גברים	48%	52% (N=1,298)
נשים	52%	48% (N=1,215)

התפלגות חברות בקופת חולים לפי מין

מין	אוכלוסייה				מרואיינים			
	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית
גברים	53%	25%	13%	9%	52%	27%	12%	9%
נשים	53%	26%	12%	8%	50%	28%	12%	10%

התפלגות גברים / נשים בכל אחת מהקופות

	מין	סה"כ	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית
גברים	מרואיינים	52%	52%	51%	52%	48%
	אוכלוסייה	48%	48%	48%	49%	49%
נשים	מרואיינים	48%	48%	49%	48%	52%
	אוכלוסייה	52%	52%	52%	51%	51%

3. מחוז מגורים

החלוקה למחוזות המגורים נעשתה על פי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בלוחות הבאים מוצגת התפלגות האוכלוסייה לפי מחוזות לבני 22 ומעלה, על סמך עיבוד מיוחד שנעשה על ידי הביטוח הלאומי.

להלן התפלגות האוכלוסייה לפי מחוז בני 22 ומעלה

מחוז	אוכלוסייה	מרווינים
חיפה והצפון	29%	(N=715) 29%
תל אביב והמרכז	43%	(N=1,112) 44%
ירושלים ויו"ש	14%	(N=353) 14%
באר שבע והדרום	14%	(N=319) 13%

להלן התפלגות חברות בקופת חולים בכל אחד מהמחוזות באוכלוסייה הכללית לעומת המדגם.

התפלגות חברות בקופת חולים לפי מחוז

מחוז	אוכלוסייה				מרווינים			
	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית
חיפה והצפון	65%	18%	9%	8%	59%	21%	9%	8%
תל אביב והמרכז	47%	37%	10%	6%	50%	35%	9%	6%
ירושלים ויו"ש	43%	15%	32%	11%	39%	15%	30%	13%
באר שבע והדרום	58%	23%	8%	10%	51%	28%	8%	11%

התפלגות המחוזות בכל אחת מהקופות

	סה"כ	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	
חיפה והצפון	29%	33%	22%	22%	31%	מדגם
	29%	35%	20%	21%	29%	אוכלוסייה
תל אביב ומרכז	44%	43%	57%	33%	30%	מדגם
	43%	38%	60%	33%	34%	אוכלוסייה
ירושלים ויו"ש	14%	11%	8%	36%	23%	מדגם
	14%	11%	8%	37%	19%	אוכלוסייה
באר שבע והדרום	13%	13%	13%	9%	16%	מדגם
	14%	15%	12%	9%	18%	אוכלוסייה

4. גיל

להלן התפלגות האוכלוסייה לפי גיל בני 22 ומעלה

גיל	אוכלוסייה	מרווינים
22-44	52%	(N=698) 28%
45-64	30%	(N=927) 37%
65+	18%	(N=853) 34%

התפלגות חברות בקופת חולים לפי קבוצת גיל

קבוצת גיל	באוכלוסייה			מרווינים		
	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	מאוחדת	מכבי
22-44	53%	25%	14%	9%	14%	28%
45-64	50%	29%	12%	9%	12%	31%
65+	61%	22%	9%	7%	9%	23%
total	53%	26%	12%	8%	12%	27%

התפלגות קבוצות הגיל בכל אחת מהקופות

קבוצת גיל	מדגם	סך הכל	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית
22-44	28%	28%	26%	29%	34%	28%
45-64	52%	52%	52%	51%	57%	53%
65+	37%	30%	34%	42%	39%	43%
מדגם	30%	34%	28%	33%	30%	31%
אוכלוסייה	40%	18%	20%	15%	13%	15%

כפי שעולה משלוש הלוחות, במדגם יש לנו ייצוג יתר של בני 45 ומעלה וייצוג חסר של בני 22-44. לצעירים שכמעט ואין להם מגע עם מערכת הבריאות יש נטייה לא לענות על סקרים מסוג זה. למרות זאת, המדגם שומר על דמיון ההתפלגות של חברות בקופת חולים לפי גיל לעומת ההתפלגות באוכלוסייה הכללית.

בשל ההבדל בהתפלגות הגילאים בין המדגם לאוכלוסייה, ביצענו שתי פעולות: א. משתנים מרכזיים בהם נמצאו הבדלים מובהקים לפי גיל מוצגים בסטטיסטיקה התיאורית בחלוקה לפי גיל. כמו כן, בכל המודלים הרב משתניים גיל הוא אחד מהמשתנים המפקחים. ב. ביצענו שקלול של כל המדגם לפי גיל. כלומר, התוצאות מוצגות עם תקנון לגיל.

5. לאום

להלן התפלגות האוכלוסייה לפי לאום בני 22 ומעלה

מרואינים	אוכלוסייה	לאום
83%	83%	יהודים
17%	17%	ערבים

נתוני הלאום עבור האוכלוסייה בגיל +22 חושבו על פי השנתון הסטטיסטי. אין אפשרות לחשב התפלגות חברות בקופת חולים לפי לאום בנתוני הלמ"ס וביטוח לאומי.

1.4 מאפייני בעלי טלפון רק נייד לעומת בעלי טלפון ניח אחד לפחות.

כאמור, השנה כדי להרחיב את ייצוגיות המדגם גם בקרב אוכלוסייה אשר מחזיקה רק טלפון נייד פיתחנו שיטת דגימה ביחד עם ה-ICDC להכללת מרואינים להם יש רק טלפון נייד בלבד.

מטרת פרק זה היא לבחון האם התוספת של בעלי טלפון נייד לאוכלוסיית המחקר יכולה להשפיע על ההשוואה לשנים קודמות.

הבדיקה נעשתה בשני שלבים: בשלב הראשון בדקנו את פרופיל בעלי טלפון נייד בלבד לעומת בעלי טלפון ניח; בשלב השני בדקנו משתנים מרכזיים במחקר שנבדקו לאורך זמן לפי בעלות על הטלפון.

שלב 1: פרופיל בעלי טלפון נייד

על פי נתונים ארציים שנאספו על ידי ה-ICDC, כמחצית מבעלי טלפון נייד בלבד מהם בני 21-34 ו-25% מהם בני 35-44. כמו כן, בקרב הערבים שעור גבוה יותר מהאוכלוסייה הכללית (40%) של בעלי טלפון נייד בלבד.

בדומה לנתונים הארציים גם בקרב המרואינים בסקר שעור הצעירים בקרב בעלי טלפון נייד בלבד הוא גבוה ומגיע לכ-57%. יש להזכיר שכפי שנראה למעלה עדיין שעור הצעירים בקרב המרואינים הוא נמוך בהשוואה להתפלגותם באוכלוסייה. הצעירים מהווים 50% בקרב בעלי טלפון נייד בלבד לעומת 28% בקרב המרואינים.

התפלגות בעלי טלפון נייד לעומת בעלי טלפון ניח אחד לפחות

לפי גיל:

סה"כ	לפחות ניח אחד	רק נייד	
28%	19%	57%	22-44
37%	40%	29%	45-64
34%	41%	14%	+65
100%	100%	100%	סה"כ

כמו כן, ובדומה לנתונים הארציים בקרב בעלי טלפון נייד שעור גבוה של ערבים לעומת שעורם באוכלוסיית בעלי טלפון נייד. הערבים מהווים 37% בקרב בעלי טלפון נייד בלבד לעומת 17% בקרב המרואיינים.

לפי לאום:

	רק נייד	לפחות נייד אחד	סה"כ
יהודים	63%	89%	83%
ערבים	37%	11%	17%
סה"כ	100%	100%	100%

בהתאם למוצג בלוחות, ניתוח רב משתני מסוג רגרסיה לוגיסטית שבדק את פרופיל בעלי טלפון נייד בלבד העלה כי לצעירים, לערבים ולאילו שאינם גרים בירושלים סיכוי גבוה יותר לעומת האחרים להיות בעלי טלפון נייד בלבד. לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי קופה.

שלב 2: התפלגות משתנים מרכזיים במחקר לפי בעלות על טלפון:

מספר מדדים עליהם אנחנו עוקבים לאורך זמן נבדקו לפי בעלות על טלפון נייד וזאת כדי לבדוק הלימת ההשוואה לשנים קודמות. ברוב המשתנים המרכזיים עליהם אנחנו עוקבים לאורך זמן לא נמצאו הבדלים משמעותיים לפי בעלות על טלפון. בדוח המחקר יפורט לגבי כל משתנה האם יש הבדל גם לפי בעלות על טלפון נייד. מבדיקה זו עולה כי אפשר להשוות בין השנים על אף התוספת של בעלי הטלפון הנייד בלבד לאוכלוסיית המחקר.

1.5 כלי המחקר ואיסוף הנתונים

הנתונים נאספו באמצעות ראיונות טלפוניים, כאשר כל ראיון ארך כ-20 דקות בממוצע. הראיונות נערכו בשפות עברית, ערבית, ורוסית, על מנת לאפשר ייצוג הולם של האוכלוסייה.

כלי המחקר הוא שאלון שכולל שורת מדדים קבועים וכן מערכת שאלות נוספות, שהותאמה לדגשים שהועברו ממשרד הבריאות והותאמו גם לאלו של וועדת ההיגוי.

השאלון בסקר הנוכחי כלל את המדדים הקבועים הבאים: מגמות לאורך זמן בשביעות רצון וברמת שירות; רפואה ראשונית ושניונית, הערכת תפקוד מערכת הבריאות, תחושת ביטחון במערכת; ומדדי נגישות וזמינות.

הנושאים שהורחבו: מעברים בין קופות, בחירת מנתח ושביעות רצון מהמנתח, מדדי שביעות רצון נוספים למדדים הקבועים, רפואה דחופה, רפואה מקוונת והרפורמה בבריאות הנפש.

יולי 2017